

Stanovisko SSAKI k pandémie COVID-19

- Pandémia ochorenia COVID-19 zásadným spôsobom ovplyvnila všetky aspekty spoločnosti, pričom v priamej súvislosti s ňou celosvetovo oficiálne zomrelo takmer 7 miliónov ľudí (k 11/2023), počet úmrtí na celom svete v nepriamej súvislosti s ochorením COVID-19 je nevyčísliteľný.
- V pomerne krátkom čase od začiatku pandémie boli identifikované rizikové faktory predisponujúce na ťažký až fatálny priebeh ochorenia COVID-19 a jeho komplikácie a zároveň boli zadané rizikové skupiny jedincov pre toto ochorenie.
- Imunitný systém má svoju významnú úlohu nielen pri predchádzaní nákazy a pri priebehu ochorenia COVID-19, ale hrá aj úlohu pri rozvoji včasných ako aj neskorých komplikácií. Štúdie a klinické pozorovania ukázali, že okrem akútnych problémov spojených s COVID-19, významný (spoločenský ako aj individuálny) negatívny dopad majú aj neskoré následky ochorenia (napr. multisystémový zápalový syndróm u detí a mladých dospelých, post-covidový syndróm, navodené negatívne zmeny v imunitnom systéme a jeho funkciách).
- Predchádzajúce roky jasne ukázali nevyhnutnosť ako aj úspešnosť vzájomnej spolupráce experimentálnej aj klinickej medicíny a príbuzných odborov, čo viedlo k rýchlemu vývoju cieľených antivirov ako aj účinných vakcín proti ochoreniu COVID-19.
- Vakcíny proti ochoreniu COVID-19 vznikli ako výsledok dlhoročného výskumu v oblasti vakcinológie, pričom do klinickej praxe priniesli inovatívne postupy ako aj nové platformy vakcín (predovšetkým vakcíny na báze nukleových kyselín). V klinických štúdiách bola jednoznačne preukázaná vysoká účinnosť vakcín predovšetkým proti ťažkému a fatálnemu priebehu. Zároveň bola dokázaná bezpečnosť týchto vakcín, pričom v prípade závažných vedľajších príhod bol potvrdený ich nízky až raritný výskyt. Práve plošné použitie vakcín proti COVID-19 kládlo vysoké nároky na pravidelný monitoring účinnosti ale predovšetkým bezpečnosti, čo umožnilo včasnú identifikáciu aj zriedkavých vedľajších príhod. Dáta z klinickej praxe (tzv. RWE – *real-world effectiveness* dáta) potvrdili pozorovania z klinických štúdií, a to tak z hľadiska účinnosti ako aj bezpečnosti.
- Postupne pribudli aj skúsenosti, klinické dáta o účinnosti a bezpečnosti ako aj odporúčania pre špecifické skupiny osôb (napr. tehotné a dojčiacie ženy, deti). V súčasnosti po podaní 13 miliárd dávok vakcín proti COVID-19 vo svete existujú rozsiahle epidemiologické dáta o ich bezpečnosti a účinnosti a v žiadnom prípade už nemožno hovoriť o neodskúšaných vakcínach.
- Rýchle mutácie vírusu SARS-CoV-2 viedli k flexibilnému prehodnocovaniu vakcinačnej stratégie a potreby posilňujúcich (booster) dávok, modifikácii vakcinačných schém ako aj adaptácii antigénnych vlastností vakcín (najmä vývoj bivalentných a nových adaptovaných monovalentných vakcín).
- Z vlastností vírusu SARS-CoV-2 vyplýva, že infekcia ani očkovanie nezanechávajú trvalú imunitu, preto sa infekcia môže opakovať a preto aj po prekonaní aj po očkovaní možno infekciu znova prekonať, a tiež z tejto skutočnosti vyplýva potreba preočkovávania

- Vývoj účinných a bezpečných vakcín proti COVID-19 predstavuje bezpochyby jeden z najvýznamnejších úspechov modernej medicíny. Nové platformy vakcín zároveň priniesli možnosti zvládnutia podobných infekcií, ktoré možno očakávať v budúcnosti.
- Spochybňovanie jednotlivých aspektov pandémie COVID-19, akým je popieranie závažnosti dopadu na spoločnosť alebo významu aktuálnych liečebných a preventívnych stratégií, sa nezakladá na reálnych vedeckých a klinických dátach. Je prirodzené, že v úvodných fázach pandémie chýbal dostatok vedomostí, čo viedlo k použitiu rôznych terapeutických stratégií. S pribúdajúcimi vedomosťami a vedeckými údajmi sa tieto postupy upresnili a overili s ohľadom na účinnosť a bezpečnosť.
- Dostupné obrovské množstvo publikácií (predovšetkým v renomovaných časopisoch) umožňuje reálne vyhodnotenie pandémie ako aj logické a vedecké vyvrátenie mnohých hoaxov a mýtov, ktoré stále kolujú v laickej (a žiaľ aj odbornej) spoločnosti.
- Súčasné poznatky a skúsenosti podporujú teóriu, že sa ochorenie COVID-19 mení na sezónne ochorenie, ktoré sa bude epidemicky vyskytovať v populáciách.
- SSAKI podporuje súčasné preventívne aj liečebné stratégie vrátane očkovania modifikovanými vakcínami adaptovanými na aktuálne cirkulujúce varianty vírusu SARS-CoV-2.

Výbor Slovenskej spoločnosti alergológie a klinickej imunológie SLS

November 2023